BÀI GIẢNG: LUYỆN TẬP ĐỌC HIỂU TIỂU THUYẾT VÀ TRUYỆN NGẮN
CHUYÊN ĐỀ: KỸ NĂNG ĐỌC HIỂU, PHÂN TÍCH VĂN BẢN VĂN HỌC
MÔN: NGỮ VĂN 12
GIÁO VIÊN: NGUYỄN THỊ HƯƠNG THỦY

MỤC TIÊU

✓ *Ôn tập lại kiến thức đã học trong nửa đầu học kì I.*

ĐỀ 1:

A. ĐỌC HIỂU: ***Đọc văn bản sau và thực hiện các yêu cầu dưới đây:***

HỒ QUÝ LY

(Trích)

Viên quan cấm vệ to như ông hộ pháp đứng ngay bên cạnh con rồng đá, kính cẩn cúi chào. Nguyên Trừng dừng lại hỏi:

- Cha ta có trong điện không?

Viên lực sĩ thưa:

- Bẩm đức ông. Đại Vương đang ở bên trong.

[...] Nguyên Trừng mới đến giữa sân đã phải đứng sững lại ông trông thấy cha mình đang ngồi xệp dưới chân pho tượng ở gian giữa nhà, pho tượng ở đây được đặt thấp, từ ngoài nhìn vào cứ tưởng như bà Huy Ninh đang thật sự ngồi đó. Bà ngồi trên ghế bên một chiếc bàn sơn son có đặt bát hương nghi ngút khói. Còn Quý Ly, ông như gục vào lòng người vợ hiền hậu. Nhìn từ xa, không cảm giác thấy hai bàn tay trắng ngà đương đẩy ra, mà hình như hai bàn tay ấy đương đặt lên mớ tóc bạc của thái sư để chở che, để vuốt ve an ủi. Còn Quý Ly thì... toàn thân đang rung lên. Hoá ra như vậy?

Lần đầu tiên, Trừng bắt gặp cha mình đang khóc. Có lẽ ông già đang thì thầm kể lể cho vợ mình nghe những chuyện ông đã làm. Có thể ông đang nói về số phận của bà hoàng Thánh Ngẫu, đứa con gái cưng của ông bà, đứa con gái kiều diễm mà ông bà đã nâng niu như một nhành hoa quý. Cũng có thể là những lời tâm sự về ông vua bé nhỏ Trần An, đứa cháu ngoại run rẩy ngồi trên ngai vàng. Hay đó là những lời biện bạch về số phận của Thuận Tôn, ông vua của vương triều nhà Trần, đã vĩnh viễn bay về tiên cảnh... Hay có khi ông đang hé cho bà biết những điều vừa vĩ đại vừa khủng khiếp đã và đang xảy ra với núi sông... Nguyên Trừng nhìn chiếc lưng còng của cha mình đang rung lên từng đợt, Trừng chợt nhớ tới vua Thái Tôn Trần Cảnh của nhà Trần ngày xưa. Ông vua uyên bác và nhân từ ấy đã chẳng từng viết bao nhiêu bài kinh sám hối trong cuốn Khoá Hư Lục: sám hối buổi sáng, sám hối ban trưa, cả sám hối khi đêm xuống. Kẻ mở đầu một vương triều bao giờ chẳng thế! Điều khác biệt đó là Trần Thái Tôn viết ra thành văn điều sám hối, còn Quý Ly, cha ông, lại quỳ dưới chân pho tượng trắng... để thổ lộ với một hòn đá vô tri. Nguyên Trừng lập tức lùi lại, rồi rón rén

quay về toà tiền điện. Ông hiểu, dù mình là con, cũng không nên có mặt trong những phút yếu đuối của một con người đầy khát vọng như cha mình.

Không lâu sau đó, Hồ Quý Ly đã đến nhà tiền điện. Ông chằm chằm nhìn vào mắt con trai. Lúc này, ông đã là một con người hoàn toàn khác hẳn. Hình như những tia nhìn của ông tỏ ra rằng ông đã biết mọi chuyện. Tia nhìn lạnh băng ấy như quở trách ngầm, Nguyên Trừng vội cúi xuống chào cha. Ông báo cáo tình hình bằng mấy câu nói ngắn gọn:

- Thưa cha, mọi việc cha giao, con đã hoàn thành. Tất cả đều diễn ra như ý định của cha. Quý Ly gật đầu, rồi ông nhắm mắt lại như để sắp xếp những ý tưởng, trước khi cái giọng trầm trầm của ông cất lên:

- Anh về kịp lúc. Đúng ngày mai, ta cho mở hội mừng tân đô. Dân thèm ngày hội, ta cho ngày hội. Hãy cho người Mường, người Thái... xuống núi mà thi gõ chiêng, đánh trống. Hãy cho những người hát xẩm, những đào nương, những phường chèo đến mà khoe giọng hát. Hãy cho đánh đu, chọi gà, múa rối, đánh vật. Ban đêm cho đốt cây bông, thi đèn cù... Và, cũng có thể cuối cùng mở hội chọi voi cả một ngày ròng... Nói tóm lại, làm mọi cách cho thật tưng bừng trước lúc hội thề. Ông già chợt cười khẽ: - Tuy vui, nhưng no bụng vẫn là điều chủ yếu. Anh phải đứng ra thay ta đôn đốc việc mở kho, phát chẩn cho dân nghèo ở những nơi mất mùa. Riêng quanhvùng Đông Đô Thăng Long, và Tây Đô, không cho phép có người dân đói khát. Quan lại những địa phương này nếu không làm tròn trách vụ cần phạt thật nặng. Bỗng nhiên, đang trò chuyện dân sinh Thái sư lại nhảy ngay sang vấn đề kẻ sĩ:

- Những sĩ phu ở xứ Đông, việc quan trọng tôi dặn anh, nay thế nào?

- Thưa cha, có lẽ khả quan. Con đã bảo phủ, lộ sức xuống các làng xã... đã cho mời các danh sĩ, các nhà khoa bảng... Trên đường đến đây, con nghe ngóng, họ đang lục tục kéo tới Tây Đô. Thái sư nhắm mắt lại, trầm ngâm một hồi lâu mới lên tiếng:

- Ta đã suy nghĩ rất nhiều. Sang năm, dù thế nào cũng phải mở khoa thi. Nhưng trước mắt, nhân ngày hội, cũng nên mở một cuộc thi làm văn làm phú... Ông nhắm mắt lại, tiếp tục suy nghĩ rồi mới nói: Này Nguyên Trừng, con có nhớ Quách Ngỗi người nước Yên thời chiến quốc mua bộ xương con thiên lý mã bằng 500 lạng vàng không?

- Con nhớ. Quách Ngỗi có trả lời khi yên Chiêu Vương tức giận vì nghĩ đã phí vàng: "Ngựa chết còn mua 500 lạng vàng, huống chi ngựa sống". Dùng ngựa chết để nhử ngựa sống. Dùng một người hiền loại trung để nhử các bậc đại hiền...

- Phải đấy? Chính là cái ý ấy. Vì vậy, nên ta ra đầu đề "Phú con ngựa lá".

- Bài phú về con bọ ngựa ư?

- Vậy sẽ thế này: con hãy viết cho cha một bài bố cáo chữ thật to, ngày mai dán ở lầu Quảng Văn trước cửa thành phía nam; bất cứ già trẻ, không phân biệt sang hèn chức tước, ai làm được bài phú thật hay ta sẽ thưởng trăm lạng bạc. Đích thân ta sẽ làm chánh chủ khảo chấm thi.

(Trích *Hồ Quý Ly*, Nguyễn Xuân Khánh, NXB Phụ Nữ Việt Nam, 2021

Câu 1. Xác định ngôi kể và điểm nhìn trần thuật được sử dụng trong đoạn trích.

- Ngôi kể: Ngôi thứ ba.

- Điểm nhìn trần thuật: Điểm nhìn trần thuật được dịch chuyển sang Hồ Nguyên Trừng (nhân vật trong tiểu thuyết).

Câu 2. Nêu các sự kiện chính trong đoạn trích.

- Hồ Nguyên Trừng về gặp cha tại cung điện mới ở Tây Đô. Tại đây, ông bắt gặp cha mình đang quỳ dưới bức tượng của người vợ đã khuất và khóc.

- Khi trở ra tiền điện hai cha con nói chuyện với nhau về việc Hồ Quý Ly định mở hội trước hội đền như thế nào?

- Chuẩn bị mở hội làm văn với đề tài về con ngựa đá.

Câu 3. Chỉ ra hiệu quả nghệ thuật của biện pháp tu từ liệt kê trong đoạn trích sau: *Lần đầu tiên, Trừng bắt gặp cha mình đang khóc. Có lẽ ông già đang thì thầm kể lể cho vợ mình nghe những chuyện ông đã làm. Có thể ông đang nói về số phận của bà hoàng Thánh Ngẫu, đứa con gái cưng của ông bà, đứa con gái kiều diễm mà ông bà đã nâng niu như một nhành hoa quý. Cũng có thể là những lời tâm sự về ông vua bé nhỏ Trần An, đứa cháu ngoại run rẩy ngồi trên ngai vàng. Hay đó là những lời biện bạch về số phận của Thuận Tôn, ông vua của vương triều nhà Trần, đã vĩnh viễn bay về tiên cảnh... Hay có khi ông đang hé cho bà biết những điều vừa vĩ đại vừa khủng khiếp đã và đang xảy ra với núi sông...*

Gợi ý:

- Hiệu quả của biện pháp tu từ:

+ Cho người đọc nhận thấy rất nhiều tâm trạng đan xen trong con người của Hồ Quý Ly.

+ Khẳng định Hồ Quý Ly không phải là người tầm thường.

+ Giúp câu văn có tính nhạc.

Câu 4. Lí giải nguyên nhân Nguyên Trừng cảm nhận rằng Hồ Quý Ly "đã là một con người hoàn toàn khác hẳn." khi gặp ông trên tiền điện.

- Nguyên nhân Nguyên Trừng cảm nhận rằng Hồ Quý Ly đã là một con người khác vì thái độ của Hồ Quý Ly đã thay đổi *"Ông chằm chằm nhìn vào mắt con trai. Lúc này, ông đã là một con người hoàn toàn khác hẳn. Hình như những tia nhìn của ông tỏ ra rằng ông đã biết mọi chuyện. Tia nhìn lạnh băng ấy như quở trách ngầm"*.

Câu 5. Nhận xét về cha con Hồ Quý Ly, Đại Việt sử kí toàn thư viết: *"Họ Hồ giết Trần Thuận Tông mà cướp lấy nước [...] Bọn loạn thần tặc tử thì ai ai cũng có thể giết chết chúng được và trời cũng không một ngày nào tha trừng phạt chúng dưới gầm trời này!"*. So sánh điểm tương đồng và khác biệt giữa nhân vật cha con họ Hồ trong miêu tả của sử sách và trong tiểu thuyết Hồ Quý Ly của Nguyễn Xuân Khánh.

Học sinh có thể đưa ra quan điểm của bản thân dựa theo tác phẩm vừa đọc. Sau đây là gợi ý:

- Điểm tương đồng:

+ Tác giả tôn trọng lịch sử qua lời văn miêu tả Hồ Quý Ly và những việc làm của ông.

- Điểm khác biệt:

- Tiểu thuyết đưa ra nhiều góc độ nhìn nhận và đánh giá Hồ Quý Ly.

- Trong tiểu thuyết thì Hồ Quý Ly là con người bị đặt vào bài toán lịch sử.

- Cái nhìn tiểu thuyết mang tính thấu suốt hơn.

B. VIẾT.

Câu 1: Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) phân tích đặc điểm của nhân vật tiểu thuyết hiện đại qua đoạn trích tiểu thuyết Hồ Quý Ly (Nguyễn Xuân Khánh).

Gợi ý:

Đặc điểm nhân vật tiểu thuyết hiện đại.

- Luôn được nhìn ở góc độ đời tư.

+ Thấy được con người Hồ Quý Ly đầy tài giỏi, tầm nhìn, rất đáng sợ.

+ Thấy được cả con người khổ đau, mất mát phải hi sinh quá nhiều cho sự nghiệp.

Tuyensinh247.com